

Az eurokonformitás kínjai

Megkezdeni az egyetemi tanulmányokat Milánóban, aztán a következő évet folytatni Párizsban, a megint következőt Berlinben: az Európai Unióban pénzügyi programmal is támogatott „eurohallgatói” státusz hamarabb lett megszokott a kontinensen, mint azt a felsőoktatási intézmények elképzelték volna. Ma már semmi különös nincs abban, ha egy uniós tagország állampolgárságát viselő hallgató nemcsak egy egyetemre vagy egyetemi szövetségre, hanem két-három országra hasonló intézményeire vonatkoztatva élvezi a kreditrendszer és a szabad áthallgatás előnyeit.

A szisztéma felépüléséhez nem kellett egyéb, mint egy stabil politikai szövetségszisztéma (az EU), és egy minden országban legalább nagyjából azonos, „eurokonform” felsőoktatási struktúra. Az EU-rendszer azért volt szükséges, mert a tandíjat fizető, vagy ösztöndíjjal nem rendelkező hallgató csak akkor vállalhat munkát külföldön, ha azt a törvények megengedik: ma ennek a tagországok között igen leegyszerűsödött a módja. (Az uniós ügyek központi irányítását ellenzők éppenséggel azzal vádolják a maastrichti szerződés támogatóit, hogy 1997-től, a szerződés tervezett életbe lépésétől a brüsszeli adminisztráció a közös finanszírozási programokon keresztül az európai munkaerőpiac alakításának eszközéül fogja felhasználni a felsőoktatást.)

Az európai felsőoktatás rendszerének konformitása azt jelentette, hogy az egyes országok (állami) egyetemei különböző finanszírozási formák mellett is ugyanolyan struktúrával működnek, ugyanígy biztosított a hallgatók tanulmányi mozgásszabadsága és ugyanolyan a követelményrendszer is. Vagyis a Lisszabonban végzett hallgató körülbelül ugyanolyan követelményeket támasztó vizsgákon ment keresztül, mint például brüsszeli társa.

Ahhoz tehát, hogy a magyar hallgatók is részesüljenek az európai rendszer előnyeiből, ezt a rendszert előbb itthon kell megteremtetni, majd az Európai Unió tagországaivá kell válni. Hogy a jelenlegi gazdasági körülmények között mindez mekkora kínálódással jár, látjuk mindannyian.

Panek József

A fejlesztés hiánya

Hat év telt el a rendszer-változás óta, és lassan három esztendő a felsőoktatási törvény is. Szegeden már 1989-ben felmerült az Universitas gondolat, sőt egy bizonyos szervezeti forma is elég hamar létrejött, a mai állapot még távol van attól, amilyen „a” Szegedi Egyetem lesz Universitas korában.

A késés legfőbb oka az volt, hogy bár a felsőoktatási törvény már egyetemi szövetségekről, universitasokról beszél, közelebbről mégsem lehetett tudni, milyen felépítések legyenek, milyen szabályok szerint működjenek és főleg hogyan gazdálkodjanak az Universitasok. Következett, hogy a Rektori Konferencia által eltervezett hallgatói létszámemlést nem követte az a felsőoktatási fejlesztési törvény, amelyről az egyetemeken azt várták (várják), hogy segítsen a több hallgató elhelyezésében és az oktatás technikai színvonalának emelésében. Minthogy az öthalmi campus terve hamvában holt, más (városi) ingatlan-szerzési lehetőség tevődött fel, melyel kapcsolatban az intézmények nehezen jutnak jutnak dűlőre az igények elosztása ügyében. Ilyen

helyzetben érte a szegedi felsőoktatási intézményeket a Bokros-csomag, melynek következtében nemhogy fejleszthették volna személyi és technikai adottságaikat, hanem elbocsátásokra kényyszerültek és sok helyütt a foghoz kellett verni a garast, hogy az energiaszámlákat ki tudják fizetni. A Bokros-csomaggal, illetve az államháztartási reformmal kapcsolatos intézkedések a leghátrányosabban a tanárképző főiskolákat érintették, hiszen a törvénymódosítások után várható pedagógus-munkanélküliség azt jelentheti majd, hogy sokkal kevesebb tanár képzésére van szükség. Ez az universitasokon belül is feszültséget okozhat, hiszen az egységes tanárképzés terve még kidolgozatlan.

A kormányzati koncepció szerint a költségvetés ezen a területen az egyetemi szövetségek finanszírozását tekintti prioritásnak, vagyis a városokban létrejött az universitasokat finanszírozza, s nem a korábbi tagintézményeket. Ezzel világos lett, hogy egyedül az universitasoknak van jövőjük, ám működőképes létrehozásukig igen sok van még hátra.

P. J.

Keserű Bálint

(nyugalmozott egyetemi oktató, JATE): Ha létrejön Szegeden az Universitas, mint intézmény, akkor az az ország legfurcsább képződménye lesz, mert Universitas már létezett a múltban ebben a városban. Az ötvenes évek elejéig magától értetődő volt, hogy a felsőoktatási intézmények egy közösséget képeznek. Az orvosegyetem például egy kara volt a tudományegyetemnek. Teljesen nyilvánvaló, hogy az Universitas egy régi hagyomány felújítása – ha lesz ilyen intézmény. Úgy gondolom, hogy manapság na-

gyon fokozatosan szabad csak ilyesmit kialakítani, vigyázva az intézmények ma még létező működőképességére. De addig is, az átmeneti időre is kellene egy bizonyos jogállást találni annak, ami közös.

Jászper Ferenc (egyetemi hallgató, JATE): Az Universitas, mely Nyugaton már régen bevett forma, az egyetemi és főiskolai széttagoltságot lehet csökkenteni. Véleményem szerint az Universitasokkal növekszik a hallgatói létszám, s mégis egyszerűsödik majd a bürokrácia. Könnyebb lesz az egyetemre bejutni,

Mi a véleménye az Universitasról?

Keserű Bálint

Jászper Ferenc

Janovics Rózsa

Dr. Stájer Géza

benmaradni azonban nehezebb lesz. Valószínűleg nagyon sok tanárt kell majd elbocsátani. Ez az oktatóknak nyilván negatívum. Ha azokat a tanárokat küldik el, akik kevésbé alkalmasak az oktatásra, akkor

rendben van. Akkor van baj, ha nem. Volt már erre precedens nem is oly rég. Janovics Rózsa (kulturális titkár, SZOTE): Szerintem az Universitas létrejöttével Szeged hangulatosabb egyetemi város lenne. Ese-

tünkben egyébként már folynak a tárgyalások arról, hogyan valósítsuk meg a közös JATE-SZOTE Kulturális Titkárságot. E törekvésünk nemcsak az orvosegyetem vezetésére, de hallgatói önkormányzata is tá-

mogatja. Az egyesült kulturális titkárság mellett, hogy hatékonyabban tudnánk felmérni a hallgatók kulturális igényeit, anyagilag is jobban tudnánk támogatni az egyetemen lévő művészeti csoportokat és kö-

Universitas, szövetség – Szegedi Egyetem A laktanyai campustól mindenki idegenkedett

Emlékeztető... – diákdemonstráció a Dugonocs téren. (Fotó: Gyenes Kálmán)

kezdődött a volt laktanyai tiszti lakások átalakítása diáklakásokká; az első épület-tömb rehabilitációja az idén befejeződik.

„Latin negyed”

Az építkezés megkezdésével szinte egyidőben az önkormányzati testület határozott a szegedi Universitas fejlesztési programjáról. Ez nem kevesebbet jelent, mint az egyes intézmények igényeiből összeálló, egységes universitas-fejlesztési terveknek és a belvárosi fejlesztési lehetőségeknél és rendezési terveknek az összehangolását. Ilyen még nem volt! A nóvum-jelleg egyszerűsége a jövőbeli, egységes Szegedi Egyetem előnyét jelenti: más egyetemi városokban is megvan a törekvés a felsőoktatási integrációra, de a konkrét városrendezési tervekkel itt a legnagyobb az összhang. Az előny az anyagi forrásokhoz való hozzájutásban is megmaradhat. Ahhoz azonban, hogy Szeged belvárosában az oktatási intézmények, lakóházak, kereskedelmi és szolgáltató

funkciójú épületek szövetéséből valóban létrejöjjön egyszer a megálmodott „latin negyed”, s a sajátosan szép fekvésű, a jövő Európa-képet tekintve kulcsfontosságú, történelmi levegőjű városmaggal dicsekedhet Szegeden európai színvonalú fejlesztések révén valóban meghatározó legyen a Szegedi Egyetem – sok gyors lépés kell.

Szövetségben a töké

Ami nem helyben dől el, arról most ne beszéljünk. De örvendetes módon mintegy „előbe lehet menni” az országos döntéseknek, s erről már konkrét elképzelések vannak az Universitas berkeiben. Mint dr. Mészáros Rezsőtől, a JATE rektorától, az Egyesülés soros vezetőjétől megtudtuk, már dolgoznak az egyesült egyetemi-főiskolai intézmény szervezeteinek tervén. A Szegedi Egyetemi-Főiskolai Szövetség (ez a provizórikus neve az új, önálló intézménynek) szorosabb szervezeti formát je-

lent, mint az Egyesülés, de nem egyetemi karokként tetelezi a jelenleg önálló intézményeket. A Szövetségnek lenne egy központi vezető testülete (szénátus); egyesítenének olyan funkciókat, amelyek mindegyik intézményben léteznek, így például közös lenne a gazdasági-műszaki ellátó szervezet, a könyvtár, az idegennyelvi lektorátus, stb. Mivel az integrációs törekvések szempontjából alapvető dolgok – mint például az, hogy egyetemi, vagy főiskolai szintű legyen a tanárképzés – még nem dőltek el, a Szövetség intézményeiként őriznék meg mai önállóságukat az egyetem és főiskolák. A struktúrát a következő egy hónap alatt kidolgozzák. Amint a felsőoktatási törvény módosítása erre lehetőséget ad, létrehozzák a Szövetséget. Mindezt abban a reményben, hogy az integrációs fejlesztésekre előirányzott világbanki és hazai milliárdokból a speciális szegedi előny (a városi fejlesztésekkel való összhang) révén idejöhét a több pénz.

Sulyok Erzsébet

Demográfiai léptékek az ezredforduló után...

Intézmény	Hallgató fő	Oktató fő	hallg./okt	Egyéb alk.
JATE	7.100	600	11,80	1.000
SZOTE	2.600	1.200	2,17	4.000
JGYTF	2.100	240	8,75	200
SZÉF	660	90	2,33	150
HF	220	20	11,00	14
UNIV. összesen	12.680	2.150	6,13	5.364

Az egyetemista-főiskolák korosztály (18-24 évesek) létszáma a demográfiai számítások szerint az 1994. évi 1 millió 131 ezer 507 főről 880 ezer 831 főre csökken 2005-ig. A modernizációs kormányprogram reális célnak tekinti, hogy az ezredforduló után a nappali tagozatra felvettek és a post-secondary képzésben résztvevők aránya megaladja a megfelelő korosztály létszámának egyharmadát. Ezek alapján az ezredfordulót követően 325 ezer fős diáklétszámmal lehet kalkulálni, ebből 195 ezer főre tehető a nappali tagozatosok száma, s

ez évi 8-10 százalékos létszámemelkedést jelent.

Ezzel a növekedési rátával számolva a szegedi felsőoktatási intézmények hallgatói létszáma 15-18 ezer főre emelkedhet az ezredfordulót követő években. Ekkora létszámot csak a jelenlegi épületállomány igen jelentős bővítésével tudnak befogadni az egyetemek.

Az Universitas intézményei 2000-ig atáblázatunkban közölt (a kormányprogrammal előirányzott) alacsonyabb ütemű hallgató-, oktató- és egyéb alkalmazotti létszámnövekedéssel számolnak:

Felsőoktatási intézményeink

JATE

Oktatói létszám: 634. Hallgatói létszám: nappali tagozaton 5761, levelező tagozaton 2437, esti tagozaton 44. Az intézményben 199 külföldi hallgató tanul. Az egyetemnek három kara van. A képzés nappali, levelező és esti tagozaton folyik. Az Állam- és Jogtudományi Kar nappali és levelező tagozatán jogászokat és közgazdászokat képeznek. A főiskolai szintű képzésben nappali és levelező tagozaton munkautóbi kapcsolatok és társadalombiztosítás a választható szak. Akik valamely közgazdasági jellegű főiskolán már oklevelet szereztek, azok esti-levelező tagozaton közgazdász-gazdálkodási szakon tanulhatnak. A Bölcsészettudományi Karon valamennyi szak egyszakos képzésben is választható, de egyidejűleg több szakra is lehet jelentkezni, és a JATE TTK-n meghirdetett tanári szakokkal is lehet párosítani azokat. A hároméves nyelvtanári szakok csak egyszakosként végezhetőek. A Természettudományi Karon a tanári szakokra kétszakos képzésben is lehet jelentkezni. Levelező tagozaton szakirányú, környezetvédő továbbképzés folyik.

JGYTF

Oktatói létszám: 245. Hallgatói létszám: nappali tagozaton 2596, levelező tagozaton 1490. Az intézményben általános iskolai tanárokat, illetve nyelvtanárokat képeznek. A főiskolán harmadik szakként két lezár felév után református valláspedagógia is felvehető, amelynek oklevelét a Debreceni Református Teológiai Akadémia állítja ki. A képzés formái: nappali, levelező, postgraduális és postsecondary.

SZOTE

Oktatói létszám: 523. Hallgatói létszám: 2317, ebből 482 külföldi. 357 hallgató angol nyelvű képzésben vesz részt. Az egyetemnek három kara van. Az Általános Orvostudományi Karon és a Gyógyszerésztudományi Karon általános orvosokat, fogorvosokat, illetve gyógyszerészeket, míg a Főiskolai Karon általános szociális munkásokat, diplomás ápolókat, gyógyterápiásokat és védőnőket képeznek. A képzés formái: nappali és levelező tagozat. Jövő évtől indítják be a postgraduális egészségügyi szaktanár képzést.

KÉE – ÉFK

Oktatói létszám: 48. Hallgatói létszám: nappali tagozaton 631, levelező tagozaton 202. A főiskolán három szakon folyik a képzés: élelmiszeripari gépész, élelmiszeripari vállalkozó menedzser. A képzés formái: nappali, levelező és postgraduális.

Hittudományi Főiskola

Oktatói létszám: 17. Hallgatói létszám: nappali tagozaton 192 – papnövendék: 39, ferences rendi növendék: 38, világi képzésben (JATE és JGYTF-el közös képzés): 115 –, levelező tagozaton 185. A főiskolán három szakon folyik a képzés: teológus szak (egyetemi és főiskolai tagozat), hittanári, illetve hitoktatói szak. A képzés formái: nappali és levelező.

Zeneművészeti Főiskola

Az intézményben művész-és tanárképzés folyik, egyéni módon.

(szesz)

Sz. C. Sz.
Fotó:
Révész Róbert